

บทที่

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษาเป็นกระบวนการเรียนรู้เพื่อให้มนุษย์ทุกคนเกิดการพัฒนาด้านร่างกาย สติปัญญา สังคม อารมณ์ และจิตใจ ดังนั้น องค์ประกอบต่างๆ ที่จะเอื้ออำนวยให้เกิดการเรียนรู้ได้ จึงเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการก่อให้เกิดสังคมแห่งปัญญา และช่วยเกื้อหนุน การยกระดับคุณภาพชีวิตของมนุษย์การเปิดโลกกว้างของการเรียนรู้ และขยายขอบเขตของ การศึกษาไปได้กว้างไกล ทั้งนี้สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550 - 2545) ข้อ 1 คือการเปลี่ยนแปลงของบริบทการพัฒนาและสถานะของประเทศไทย และข้อ 1.1 การเปลี่ยนแปลงของบริบทการพัฒนาในกระแสโลกาภิวัตน์ เน้นให้มีการบริหารจัดการ องค์ความรู้อย่างเป็นระบบ ทั้งการพัฒนาและการสร้างองค์ความรู้ รวมถึงการประยุกต์ใช้ เทคโนโลยีที่เหมาะสมมาผสมผสานร่วมกับจุดแข็งในสังคมไทย และยังสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ การพัฒนาประเทศข้อที่ 1 คือ ยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพคนและสังคมไทยคู่สังคมแห่งภูมิ ปัญญา และการเรียนรู้ ซึ่งให้ความสำคัญกับการพัฒนาคนให้มีคุณธรรม นำความรู้ เกิดภูมิคุ้มกัน โดยพัฒนาจิตใจควบคู่กับการพัฒนาการเรียนรู้ของคนทุกกลุ่ม ทุกวัย ตลอดชีวิต ให้มีความรู้ พื้นฐานเข้มแข็ง มีทักษะชีวิต พัฒนาสมรรถนะทักษะของกำลังแรงงานให้สอดคล้องกับความต้องการ พร้อมก้าวสู่โลกแห่งการทำงานและการแข่งขันอย่างมีคุณภาพ สร้างพัฒนากำลังคนที่เป็น เลิศ โดยเฉพาะการสร้างสรรคนวัตกรรมและองค์ความรู้ ส่งเสริมให้คนไทยเกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ที่ยึด หลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ ถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด โดยเฉพาะมาตรา 30 ระบุ ให้สถานศึกษาพัฒนากระบวนการเรียนรู้การสอนที่มีประสิทธิภาพ รวมทั้งการส่งเสริมให้ผู้สอนสามารถวิจัย เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียนในแต่ละระดับ และมาตรา 66 ที่ระบุว่าให้ผู้เรียนมีสิทธิได้รับการพัฒนาขีดความสามารถในการใช้เทคโนโลยีเพื่อ การศึกษาในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเองได้ต่อเนื่องตลอดชีวิต อีกทั้งมาตรา 67 กล่าวว่า รัฐต้อง ส่งเสริมให้มีการวิจัยและพัฒนาการผลิต และการพัฒนาเทคโนโลยี เพื่อการศึกษา รวมทั้งติดตาม ตรวจสอบและประเมินผลการใช้เทคโนโลยีการศึกษาเพื่อให้เกิดการใช้ที่คุ้มค่า และเหมาะสมกับ กระบวนการเรียนรู้ของคนไทย (อุดม เขยกิจวงศ์, 2543 : 58) และในขณะเดียวกันก็ยังสอดคล้องกับ

วัตถุประสงค์ของมหาวิทยาลัย ที่ระบุถึงการใช้และการพัฒนาเทคโนโลยี เสริมสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ มหาวิทยาลัยบางแห่ง ขาดการพัฒนาในบางด้าน โดยเฉพาะด้านเทคโนโลยีการศึกษา ที่จะช่วยให้เด็กเกิดการเรียนรู้ด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศ ซึ่งจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องช่วยกันหาวิธีการพัฒนาด้านนี้ต่อไป

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์ มีหน้าที่หลักในการจัดการศึกษาควบคู่กับการให้บริการชุมชน ในลักษณะของการจัดกิจกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับภาระหน้าที่ดังกล่าวจึงอาจจะกระทบต่อการเรียนการสอน ในบางรายวิชาที่ไม่สามารถจัดการเรียนการสอนเฉพาะในห้องเรียน ได้อย่างครบถ้วนตามหลักสูตรทำให้เกิดปัญหาตามมา เช่น นักศึกษามีเวลาเรียนไม่เพียงพอเนื่องจากต้องออกบริการชุมชน เรียนไม่ทันเพื่อน เรียนรู้ช้า รั้งรู้ไม่เท่ากันเนื่องจากนักศึกษาแต่ละคนมีความแตกต่างระหว่างบุคคล จากปัญหาดังกล่าวจึงเป็นภารกิจของผู้สอนที่ต้องคิดค้นและสร้างสรรค์สื่อการสอนใหม่ๆ ขึ้น ซึ่งในปัจจุบันมีสื่อหลายรูปแบบให้ผู้สอนได้ศึกษา เช่น บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน (Computer Assisted Instruction : CAI) บทเรียนออนไลน์ (Web Based Instruction : WBI) การจัดการเรียนการสอนทางไกล (Distance Learning) การจัดการเรียนการสอนระบบอิเล็กทรอนิกส์ (E-Learning) การเรียนการสอนผ่านเว็บ (Web Based Instruction WBI) การจัดทำสื่อการเรียนการสอนในรูปแบบหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ (Electronic Book) อินเทอร์เน็ตถือเป็นแหล่งการเรียนรู้ที่สำคัญอีกแหล่งหนึ่ง ซึ่งในมศนเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการพัฒนาของกระทรวงศึกษาธิการ (พ.ศ. 2547-2549) มีเป้าหมายที่จะให้สถานศึกษาทุกแห่ง สามารถเข้าถึงและใช้อินเทอร์เน็ต เพื่อจัดการเรียนการสอน รวมทั้งสังคมในปัจจุบันซึ่งเป็นยุคเทคโนโลยีสารสนเทศ การเรียนด้วยตนเองผ่านเทคโนโลยีการสื่อสาร โทรคมนาคมเครือข่ายคอมพิวเตอร์ รวมทั้งการเรียนกับสื่อสำเร็จรูปต่างๆ กำจัดแพร่หลายในวงการศึกษ ผู้สอนควรศึกษานและนำมาช่วยสอนอย่างจริงจัง ละนำไปสู่รูปแบบการเรียนรู้ด้วยตนเอง อันจะนำไปสู่กระบวนการศึกษาตลอดชีวิต (Life Long Education) และการศึกษาไปกับชีวิต (Life Along Education) ซึ่งเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นให้คนฉลาด รู้จักคิด รู้ความจริงของสภาพแวดล้อมและสังคม ผู้เรียนมีความกระตือรือร้นในการแสวงหาความรู้ใหม่เพื่อการศึกษา การพัฒนาคุณภาพชีวิตของตนเอง ดังนั้น การเรียนรู้ด้วยตนเอง (Self Directed Learning) จำเป็นต้องแสวงหาความรู้ ซึ่งเป็นวิธีการหนึ่งที่ทำให้ผู้เรียนสามารถดำรงชีพอยู่ในสังคมได้อย่างมีคุณภาพ (สมพร สุขะ , 2545:1)

การจัดการเรียนรู้ด้วยตนเองให้เกิดประสิทธิภาพ มีองค์ประกอบที่สำคัญ 2 ประการ คือ คุณลักษณะของผู้เรียน และคุณภาพของสื่อการเรียน ทั้งในด้านของคุณลักษณะของผู้เรียนนั้นจะเกิดจากความสมัครใจที่จะเรียนรู้ด้วยตนเอง ครอบคลุมถึงสิ่งที่ตนจะเรียกว่าคืออะไร มีข้อมูลใดที่จำเป็น และต้องรู้วิธีที่จะเรียนว่าจะเข้าไปสู่จุดที่เกิดการเรียนรู้ได้อย่างไร (สมคิด อิศระวัฒน์ , 2541 : 38) ในส่วนของสื่อการเรียนที่ใช้ประกอบการจัดการเรียนรู้ด้วยตนเองต้องเป็นสื่อที่มีคุณภาพมีคุณลักษณะที่ส่งเสริม การเรียนรู้ด้วยตนเอง ผู้เรียนสามารถเข้าถึงสื่อได้ง่าย การนำเสนอมีความน่าสนใจ และมีประสิทธิภาพในการเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง

จากความสำเร็จทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ซึ่งมีเครือข่ายอินเทอร์เน็ต เป็นส่วนเชื่อมโยงต่างๆ ในการถ่ายโอนแลกเปลี่ยนความรู้ เพื่อใช้ข้อมูลร่วมกัน เพราะอินเทอร์เน็ตมีระบบเชื่อมโยงและระบบแจกจ่ายไปยังจุดต่างๆ เสมือนการรวมห้องสมุดของสรรพวิทยาและตำราต่าง ๆ มาไว้รวมกัน (อภิชาติย์ คลีสุนทร , 2540 : 1) อิทธิพลของระบบอินเทอร์เน็ตในการเรียนรู้ดังกล่าว ส่งผลกระทบต่อการศึกษาก่อนให้เกิดนวัตกรรมทางการศึกษาในรูปแบบใหม่ที่เรียกว่า เว็บเพจ (Wed Page) ซึ่งเป็นเอกสารอิเล็กทรอนิกส์ ประเภทไฮเปอร์เท็กซ์ (Hypertext) ที่เก็บอยู่ตามเว็บไซต์ต่างๆ มีการติดต่อกับผู้ใช้งานในรูปแบบกราฟฟิคที่เชื่อมโยงข้อความรูปภาพกับเอกสารอื่นๆ อย่างเป็นอิสระ (สมพร สุชนะ , 2545 : 2) การนำเทคโนโลยีดังกล่าวมาประยุกต์ใช้กับการจัดระบบการเรียนการสอน ถือว่าเป็นการดำเนินการให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษา พ.ศ. 2542 มาตรา 66 ที่ระบุให้ผู้เรียนมีสิทธิได้รับการพัฒนาขีดความสามารถในการใช้เทคโนโลยี เพื่อการศึกษาแสวงหาความรู้ด้วยตนเองได้ต่อเนื่องตลอดชีวิต

การจัดทำบทเรียนออนไลน์ เพื่อใช้เป็นสื่อการเรียนการสอนในปัจจุบัน นับว่ามีประโยชน์ต่อการเรียนการสอน การเรียนรู้ด้วยตนเอง และเพื่อเป็นการบริหารทางวิชาการแก่ผู้สนใจ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะพัฒนาบทเรียนออนไลน์วิชาการวิจัยการสื่อสาร เพื่อให้ได้สื่อการเรียนการสอนที่มีคุณภาพและประสิทธิภาพ มีประโยชน์ต่อผู้สอนในการจัดเตรียมการสอนล่วงหน้า ตลอดจนผู้เรียนสามารถเข้ามาศึกษา ทบทวนเรียนรู้ได้ทุกที่ทุกเวลา ก่อให้เกิดการเรียนรู้แบบใหม่ เพื่อการพัฒนาการศึกษาของผู้เรียนเต็มศักยภาพ อีกทั้งควรมีการวิจัยและพัฒนาในรูปแบบเว็บเพจ เพื่อให้มีความเหมาะสมกับลักษณะการเรียนรู้ด้วยตนเองผ่านระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตด้วยกระบวนการวิจัยที่ถูกต้องตามหลักการสากล ซึ่งจะช่วยให้เว็บเพจในรายวิชาการวิจัยการสื่อสารที่จัดทำขึ้น สามารถใช้เป็นสื่อการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพและพัฒนาผู้เรียนได้อย่างแท้จริง

วัตถุประสงค์ของโครงการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาและหาคุณภาพของบทเรียนออนไลน์ วิชาการวิจัยการสื่อสาร
2. เพื่อหาประสิทธิภาพของบทเรียนออนไลน์ วิชาการวิจัยการสื่อสาร

สมมุติฐานของการวิจัย

1. บทเรียนการสอนผ่านเว็บวิชาการศึกษาการสื่อสาร มีคุณภาพอยู่ในระดับดีขึ้นไป
2. บทเรียนการสอนผ่านเว็บ วิชาการศึกษาการสื่อสาร มีประสิทธิภาพไม่ต่ำกว่าเกณฑ์ที่กำหนด 80/80

กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้นำกรอบแนวคิดในการพัฒนาบทเรียนการสอนผ่านเว็บซึ่งยึดเทคนิคการออกแบบกระบวนการเรียนการสอนของกาเย่ (Gagne') (2550) (Internet) จำนวน 9 ขั้นตอนดังนี้

1. ขั้นการสร้างความเข้าใจ (Gaining Attention)
2. ขั้นการแจ้งวัตถุประสงค์ให้ผู้เรียนทราบ (Informing Learners of the Objective)
3. ขั้นส่งเสริมให้ระลึกถึงสิ่งที่ได้เรียนมา (Stimulating Recall of Prerequisite Learning)
4. ขั้นการเสนอสิ่งเร้าเพื่อการเรียนใหม่ (Presenting the Stimulus Materials)
5. ขั้นให้การแนะนำช่วยเหลือในการเรียน (Providing Learning Guidance)
6. ขั้นให้นักเรียนได้มีการแสดงออก (Eliciting the Performance)
7. ขั้นการให้ข้อมูลย้อนกลับ (Providing Feedback)
8. ขั้นการประเมินผล (Assessing Performance)
9. ขั้นระดับความคงทนในเรื่องที่จะเรียน และการถ่ายโยง (Enhancing Retention and Transfer)

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหาวิชา

เนื้อหาที่ใช้ในการพัฒนาบทเรียนการสอนผ่านเว็บ วิชาการศึกษาการสื่อสาร มีเนื้อหาดังนี้

- 1.1 ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการวิจัยการสื่อสาร
- 1.2 ประเภทของการวิจัยการสื่อสาร
- 1.3 การเลือกและการกำหนดปัญหาในการวิจัยการสื่อสาร
- 1.4 การศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยการสื่อสาร
- 1.5 ตัวแปรและสมมุติฐาน
- 1.6 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
- 1.7 การเก็บรวบรวมข้อมูลและเครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย
- 1.8 การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือวิจัย
- 1.9 สถิติในการวิจัยและการวิเคราะห์ข้อมูล
- 1.10 คำโครงการวิจัย รายงานการวิจัย และการประเมินผลงานวิจัย

2. ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยเป็นนักศึกษาระดับปริญญาตรีคณะอุตสาหกรรมและเทคโนโลยี

3. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเป็นนักศึกษาระดับปริญญาตรีคณะอุตสาหกรรมและเทคโนโลยี สาขาเทคโนโลยีการโทรทัศน์และวิทยุกระจายเสียง

4. ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรที่ศึกษา คือ

- 4.1 คุณภาพของบทเรียนการสอนผ่านเว็บ วิชาการวิจัยการสื่อสาร
- 4.2 ประสิทธิภาพของบทเรียนการสอนผ่านเว็บ วิชาการวิจัยการสื่อสาร

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. บทเรียนออนไลน์ หมายถึง บทเรียนการสอนผ่านเว็บ วิชาการวิจัยการสื่อสาร จำนวน 10 หน่วยการเรียนรู้ โดยวีดิทัศน์วีซีดีวีดีเป็นพื้นฐาน มีสื่อหลายมิติ เป็นส่วนหนึ่งของโครงสร้างและอาศัยคุณสมบัติที่มีอยู่ของวีซีดี วีดีวีบีมาสนับสนุนการเรียนการสอนให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพ ในการออกแบบเรียนยึดหลักกระบวนการเรียนการสอนของกาเย่ (Gagne')

2. คุณภาพของบทเรียนการสอนผ่านเว็บ หมายถึง ผลที่ได้จากการประเมินบทเรียนการสอนผ่านเว็บของผู้ใช้บทเรียนการสอนผ่านเว็บ ซึ่งเป็นประชากรที่ใช้ในการศึกษา

3. ประสิทธิภาพของบทเรียนการสอนผ่านเว็บ หมายถึง ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนในการเรียนด้วยบทเรียนการสอนผ่านเว็บ ตามเกณฑ์ที่กำหนดซึ่งไม่ต่ำกว่า 80/80 (E_1/E_2)

80 (E₁) หมายถึง ประสิทธิภาพของกระบวนการ ซึ่งคิดจากค่าร้อยละของคะแนนเฉลี่ยของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนที่ได้จากการทำแบบฝึกหัดแต่ละหน่วยการเรียนรู้รวมกัน

80 (E₂) หมายถึง ประสิทธิภาพของผลสัมฤทธิ์ ซึ่งคิดจากค่าร้อยละของคะแนนเฉลี่ยของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนที่ได้จากการทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หลังจากเรียนด้วยบทเรียนการสอนผ่านเว็บครบทุกหน่วยการเรียนรู้

4. แบบทดสอบ หมายถึง แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เป็นเครื่องมือสำหรับวัดใช้ประเมินผล เมื่อผู้เรียนได้เรียนสำเร็จจากบทเรียนการสอนผ่านเว็บทั้ง 10 หน่วยการเรียนรู้ ในรายวิชาการวิจัยการสื่อสาร

5. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง คะแนนที่ได้จากการสอบ หลังจากเรียนด้วยบทเรียนการสอนผ่านเว็บครบทุกหน่วยแล้ว โดยใช้แบบทดสอบที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเป็นเครื่องมือในการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

6. ระบบบทเรียนออนไลน์ หมายถึง การเรียนการสอนที่ใช้เว็บเป็นสื่อหรือตัวกลางในการเรียนการสอนร่วมกันระหว่างผู้เรียน ในลักษณะของบทเรียนที่ประกอบด้วยเนื้อหา ภาพประกอบ เสียง และภาพเคลื่อนไหว ผู้สอนและผู้เรียนสามารถใช้เว็บเพจ ในการอธิบายแลกเปลี่ยนความคิดเห็น สืบค้น ตอบปัญหา ทำแบบฝึกหัด ข้อสอบ และกิจกรรมการเรียนการสอนผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ได้บทเรียนออนไลน์ วิชาการวิจัยการสื่อสารที่มีคุณภาพและมีประสิทธิภาพ